

Jáhkámáhkke julggastus

Boazoálbmogiid 6. Máilmmikongreassa oktavuodas,
Jáhkámáhkkes/Johkamohkis, Ruotas, borgemánu 16.b.-20.b., 2017

Boazoálbmogiid 6. Máilmmikongreassa Johkamohkis, gosa leat čoahkkanan boazovázzit, geat ovddastit guovlluideaset boazodoalu ja álbmogiid,

Duođaštit duhtavaččat go máilmmi boazoálbmogiid riikkaidgaskasaš ovttasbargu lea viidánan ja ovdánan positiivvaččat Anára, Jakutska, Guovdageainnu ja Aoluguya julggaštusaid bokte, dego duohta álbmogis álbmogii ovttasbargun boazoálbmogiid gaskka, ja lea vuodđuduvvon ovttamielalašvuoda ala.

Giitit buori ovttasbarggu ja ruhtadoarjagiid ovddas maid Norgga, Ruošša, Suoma ja Kinna ráđđehusat leat juolludan máilmmi boazoálbmogiid álbmogis álbmogii ovttasbargguide ja Boazoálbmogiid Máilmmikongreassaide, ja **giitit** Norgga ja Ruošša ruhtadeames Boazoálbmogiid 6. Máilmmikongreassa.

Mearkkašit vuorjašumiin dálá stuora ja viiddis globála rievdademiid, mat dáhphuvvet sirkumpolára davvin, ja maid ovdal eat leat vásihan máilmmi boazoálbmogiid guhkes historjjás.

Duođaštit positiivva váikkuhusaid Árktalaš Ráđi doarjagis bastevaš sirkumpolára boazodollui, ja **giitit** árktalaš stáhtaid ja bastevaš miellahtuid searválagaid jodiheames WRH *EALLU* ja *Nomadic Herders* prošeavttaid Árktalaš Ráđis.

Geardut ahte Árktalaš Ráđi iniciatiivva ásaht Riikkaidgaskasaš Boazodoalloguovddáža (ICR), ja Norgga mearrádusa ásaht Norgii ja ruhtadit dan, lea leamaš dehálaš.

Sávvat buresboahhtima Fairbanks julggaštussii Árktalaš Ráđi 10. Ministarčoahkkima oktavuodas Fairbank gávpogis, USA:s, miessemánu 11.b., 2017, ja Árktalaš Regiovna Parlamentariihkkariid 12.

Konferánssa cealkámuššii Ulan Ude:s, Ruoššas, geassemánu 14.b.-17.b. 2016, ja maiddá UNEA-2 cealkámuššii 2:24 2016, bistevas pastoralismma ovddideami birra.

Duođaštit positiivva doarjaga ja dehálaš veahki Ártkalaš Universitehta (UArctic) bealis ovddideames máilmmi boazoálbmogiid oahpahushástalusaid. ,

Mearkkašit vuorjašumiin dálá hástalusaid riikkaidgaskasaččat, ja ahte dát váikkuhit álgoálbmogiid ovttasbarguide sirkumpolára davvin, dakkár doaimmai bokte main leat vuorddekeahces negatiivvalaš váikkuhusat, ja **duođaštit odđasit** boazoálbmogiid geatnegasvuoda bisuhit ráfi, stabilitehta ja konstruktiivvalaš ovttasbarggu davvin.

Dákko bokte:

OAHPAHUS, ÁLGOÁLBMOGIID GIELAT, DUTKAN JA HÁLDDAŠEAPMI

Mearkkašit ahte jođanis globála rievdamat, mat dáhpáhuvvet sirkumpolára guovlluin, dagahit ahte boazoálbmogat ja sin servodagat dárbbasit eanet máhtu.

Mearkkašit ahte boazodoallu jođihuvvo pastorala prinsihpaid mielde ja nu ferte maid dahkkot boahhte áiggis, ja danin **deattuhit** ahte lea dárbu ipmirdit nomádalaš pastoralismma ja nu maiddá fátmastit árbevirolaš álgoálbmotmáhtu našunála oahpahusvuogádagaide ja almmolaš hálddašeamis, ja **geardut vel oktii** Guovdageainnu julggaštusa 2009:s ahte oahpahusvuogádagat boazoálbmogiid váste eai sáhte čađahuvvot olggobeale nomádalaš eallinvuogi.

Deattuhit ahte álbmogat mat čuvvudit bohccuid, dárbbasit sierra doarjaga ja beroštumi.

Deattuhit ahte lea dehálaš ovdánahttit riikkaidgaskasaš ovttasbarggu oahpahusas ja boazovázziid lonuhallamiin, **doarjut UArctic EALÁT Instituhta** ja dan viidáset ovdáneami, *Biegganjunážat- oktasaš oahppo- ja ovdánahttinprošeavtta* sámi boazodoallonuoraid várás Ártkalaš Ráđi *Children of the Arctic* (Ártkalaš Mánát) nomádaskuvllaid prošeavtta, ja *Arctic Skills* (Ártkalaš *Gealbbut*), ja **ávžžuhit** ahte našunála gelbbolašvuoda gáibádusat riikkaidgaskasaš studeantalonuhallama oktavuodas, heivehuvvojit maiddá sirkumpolára álgoálbmotstudeanttaid lonuhallamis.

Duođaštit boazodoalu hárjehallanprográmmaid Norggas dego ávkálaš modeallan boazodoallonuoraid oahpahusas ja lonuhallamis, ja **giitit** ruhtadeami ovddas mii lea juolluduvvon Norgga Sámedikkis, NBR:s boazodoallošiehtadusa bokte.

Sávvát buresboahhtima ja **doarjut** alit fágaoahpaha dego dehálaš oassin boazovázziid oahppobálgás ja karrieraovdáneamis, **mearkkašit** dárbbu koordineret fágaoahpaha, ja **sávvat** buresboahhtima bargui ásahit ođđa fágaskuvlla boazodoalus ja árbevirolaš duojis Guovdageainnus, Norggas.

Duođaštit ahte oahpahusásahusat boazodoalu várás leat dehálačča, das maiddá *Samernas – Sámi oahpahusguovddáš* ja *Laplands Gymnasa Johkamohkis Ruotas*, *Sámi joatkkaskuvla ja Boazodoalloskuvla* ja *Sámi Allaskuvla* Norggas, *Sámi Oahpahusinstituhta Suomas*, ja maiddá mángga oahpahusásahusa Ruoššas.

Sávvat buresboahhtima báikkálaš dárkonfierpmádagaide, nugo *LEO*, dego árvolaš neavvun boazovázziide juogadeamis vásáhusaid, čalmmustahttimis ja identifiseremis mearkkašahtti birashástalusaid vástádusaid ja vejolaš doaimmaid.

Duođaštit ahte lea dehálaš ja dárbu oažžut dearvvašvuođa fágaohppui oahppan fágaolbmuid, geain lea nanu kulturduogáš.

Duođaštit ja dovdat ahte lea dehálašbearašvuodot hálddašanvuogádahkii boazodoalus nugo *sámi siiddat* ja sullasaš vuogádagaide buot boazoguovlluin máilmmis, ja **gáibidit** ahte sámi siiddat ja sullasaš struktuvrrat gáhttejuvvojit, ožžot integritehta ja vuoigatvuodaid našunála lánkaaddimis.

Duođaštit dutkiid ja našunála dutkan- ja oahpahasásahusaid positiivva bargguid máilmmi boazodoalu ovddas, dan seammás go **deattuhit** ahte lea dárbu bistevaš dutkamii mii buktá relevánta máhtu ja kapasitehta báikkálaš servodagaide, dan sadjái go dutkamii mii čađahuvvo dušše ásahuslaš ekonomiiija áigumušaid, individuála karriera mihttuid mielde dahje dutkangávppašeami dihte, ja **sávvat buresboahhtima** dutkanetihkalaš njuolggadusaide máilmmi boazodoalu servodagaide.

Leat ovttaoivilis áigumušain ásahit nomádalaš universitehta man vuoddu lea boazodoalloservodagaid ja boazodoallonuoraid oahppodárbbut.

Geardut vel oktii Aoluguya julggaštusa 2013:s ahte lea dárbu čalmmustahttit nomádaskuvlavuogádaga, ja **ávžžuhit** eará guovlluid ásahit nomádaskuvlavuogádaga, ja váldit oahpu dain bargguin maid Sakha (Jakutia) republihkka ja Jamala-Nenets autonoma regiovdna leat vásihan dán oktavuodas.

Doarjut ahte sirkumpolára álgoálbmogiid organisašuvnnat oasálastet implementeremis ovdaskuvlaoahpahus- ja nomádabearašprošeavttaid, dainna ulbmiliin ahte heivehit daid ođđaáigásaš vieruide ja gáhttet sin álbmogiid árbevirolaš máhtu ja gelbbolašvuoda.

Mearkkašit vuorjašumiin ahte álgoálbmogiid gielat jávket muhtun boazoálbmotnuorain, **geardut** Guovdageainnu julggaštusa árbevirolaš gielaid dehálašvuoda birra, ja **deattuhit** ahte buot boazoálbmogiid gielat leat álgoálbmogiid erenoamáš árbevirolaš máhttogooddit, mat leat dehálačča boazodollui, dasgo boazodoallu sirddiha kultuvrra, árbevieruid ja máhtu buolvvas bulvii.

EKONOMIJA, OVDÁNEAPMI, NUORAT, BIEBMOKULTUVA JA DUODJI

Duođaštit ahte boazoálbmogat vuodđudit sin eallima ollislaš ekonomalaš vuogádaga ala gos mánggabealatvuohka ja marginála resursaávkkástallan leat váldobealit, vuogádat mii eahpitkeahhtá lea heivehuvvon jahkodagaide ja riskkaide min luondubirrasis, mii doalaha min álbmogiid ja servodagaid dearvašin, mii lea integrerejuvvon ja ovdanbukton min kultuvrrain ja vuodđuduvvon min álgoálbmogiid árbevirolaš máhtu ala, ja mii lea sihkkarastán min álbmogiid don doloža rájes, ja **deattuhit** ahte lea hui dehálaš ahte dát ollislaš vuogádat ipmirduvvo ja váldo vuhtii almmolaš hálddašeamis.

Duođaštit ahte lea dárbu sierra doaimmaide duohtandahkat boazoálbmogiid duohta ekonomalaš friddjavuoda ja dagahit ahte sii leat dakkár dilis ahte sáhttet ávkkástallat ođđa vejolašvuodaid davvin, mat čuvvot rievdamiid geažil, iežaset eavttuid mielde, vuodđuduvvon iežaset dárbbuid, resurssaid, máhttovuodu ja álbmogiid ala nu ahte vejolašvuodát rievdadeaddji davvin šaddet duohta vejolašvuodát buohkaide.

Duođaštit ahte boazoálbmogiid servodagat eai leat siskkáldasat dahje olgguldasat dievaslaččat ávkkástallan álbmogiid rikkis biebmo- ja duodjeipmárdusa ja -máhttovuodu ekonomalaš ovdáneamis, leat **ovttaoivilis** ahte ealáskahttit árbevirolaš buktagiid ođđaáigásaš márkaniidda – boazoálbmogiid iežaset eavttuid mielde ja álbmogiid iežaset bealis – sáhttá leat buorre lahkoneapmi innovašuvdnii ja sáhttá nannet boazoálbmogiid ekonomiiija, ja **sávvat buresboahhtima Slow Food Sápmi** ja *Sámi Duoji* bohtosiid ja vásáhusaid dán oktavuodas.

Mearkkašit vuorjašumiin ahte biebmönjuolggadusat, mat eai leat heivehuvvon boazodollui, sáhttet bággat boazoálbmogiid iežaset buvttadeami eret sin geahčus, ja **doarjut** dan ahte kvalitehta bearráigeahču boahá ruovttoluotta buvttadeddjiide ođasmahttimis ja heiveheamis šibitdoavttirjuolggadusaid, mat leat heivehuvvon boazodollui ja duohtavuođaide sirkumpolára davvin ja buoridit oahpahusa EO vuogádaga bearráigeahččiide, huksejuvvon Ruošša šibitdoavttirteknihkkáriid oahpamusmodealla ala.

Duođaštit ahte dálkkádatrivdan guoská maid dasa maid galgá borrat boahhteáiggis, ja **deattuhit** ahte lea dárbu biebmosihtkarvuhtii boazoálbmogiidda, man vuodđu lea sin vuoiggalaš vejolašvuodát háhkat ja válljet iežaset resurssaid, mearridanválddi biepmuid dáfus geavaheamis sin árbevirolaš máhtu, bastevaš geavaheami buot resurssain iežaset árbevirolaš biebmovuogádaga bokte, biebmosihtkarvuotta mii lea heivehuvvon duohtavuođaide ja álgoálbmotkultuvrraide sirkumpolára davvin, čalmustahttit dearvašvuoda ja buresbirgejumi, ja báikkálaš ekonomii ja ovdáneami ja árvoháhkama iežaset servodagaid siskkobealde.

Sávvat buresboahhtima ja **doarjut** Ártalaš Ráđi raportta ja barggu WRH *EALLU Youth and Food Culture Project (EALLU nuorat ja biebmokultuvra)* prošeavttain, **doarjut** Ártalaš Ráđi Fairbanks Julggaštusa 2017:s hárbhallanprográmma ásaheami birra álgoálbmotnuoraide ja biepmu birra, **doarjut** WRH ja ICR *Northern Searoute Initiative (Davvi Mearraruvtto Initiatiivva)* dego joatkkan EALLU prošeavttas, ja **sávvat buresboahhtima** ja **doarjut** Ártalaš Álgoálbmogiid Biebmoinstituhta ásaheami (*Arctic Indigenous Peoples' Culinary Institute*).

Deattuhit ahte lea dehálaš suodjalit ja seailluhit boazoálbmogiid árbevirolaš bivttas- ja birggasmáhtu heivehuvvon davvi luonddudiliide don doloža rájes, mat ovddastit ovttaidathton osiid boazoálbmogiid kultuvrrain, dáidagis ja eallinvugiin.

Deattuhit ahte lobihis ádestallan árbevirolaš duojis unnida ja buktá heajos beaggima boazoálbmogiid márkaniin, mii sáhttá raššudit boazoálbmogiid árbevirolaš máhtovuodu, vuoigŋalaš opmodaga, ja nu maiddá sin ekonomii ja viidáset ásahtit heivetmeahhtun ovddasteami boazodoalu kultuvrrain, ja **mearkkašit** ahte ádestallan sáhttet maiddá leat váttisvuotán eará buktagiid dáfus.

Doarjut ahte álgoálbmogiid gálvomerken lea vuohki mo suodkalit máhtu ja seailluhit vuoiggalaš gávppašeami, ja sávvat buresboahhtima *Sámi Duodjái* ja *Slow Food Sápmi* bohtosiidda ja vásáhusaide dán oktavuodas.

Mearkkašit ahte ođđaáigásaš njuovahagaid njuolggadusat eai leat ráhkaduvvon nu ahte sáhttá geavahit ávdnasiid árbevirolaččat, **deattuhit** dárbbu ovdánahttit ođđa teknologii ja dan oktavuodas, ja sávvat buresboahhtima initiatiivvaide ovdánahttit mikrodáset ja mobiila njuovahagaide boazodoalu várás.

BIOLOGALAŠ MÁNGGABEALLI, SUODJALUVVON GUOVLLUT JA ÁRBEVIROLAŠ ÁLGOÁLBMOTMÁHTTU

Mearkkašit ahte sirkumpolára davvi lea boazoálbmogiid ruoktu, ahte boazoguohtuneatnamat eai ovddastahtte dan nu gohčoduvvon lihakeahces meahccin, ja ahte boazoálbmogat leat hálddašan guovlluideaset ja dan mánggabealatvuoda dego kultuvrralaš eanadahkan don doloža rájes, **deattuhit** ahte boazoálbmogiid árbevirolaš hálddašeapmi sirkumpolára davvin lea bisuhan dáid guovlluid dakkár hámis ja dásis ahte daid dál gánnáha suodjalit, ja **mearkkašit** ahte lea dehálaš addit boazoálbmogiidda sihkarvuoda ekologii ja ekonomii dáfus.

Duođaštit ahte suodjaluvvon guovlluid boazoorohagaid/bálgosiid/čearuid siskkobealde, sáhttá hálddašit albma láhkái dušše go maiddá geavaha árbevirolaš álgoálbmotmáhtu, ja dakkár guovlluid

galggašii ásahtit dušše go guoski boazoálbmogat dasa mihtet, ja **geardduhit** Aoluguya Julggaštusa 2013:s “Árbevirolaš eanangeavahanguovllu” doahpaga birra Ruoššas.

Duođaštit *Laponia World Heritage (Laponia Máilmmi Árbi)* lea buoremus vuohki initieret ja searválagaid hálddašit suodjaluvvon guovlluid boazoorohagaid/bálgosiid/čearuid siskkobealde, ja leat hábmen vuogádaga masa váldet mielde boazoálbmogiid hálddašit suodjaluvvon guovlluid, ja **mearkkašit** ahte joksán dihte dievas ovtadássásašvuoda, de ferte bidjat návccaid ja ruđa boazoálbmogiid oasálastimii ja bijuide, ja **doarjut** ovttasbarggu gaskal *Mijá Ednam, Laponia* ja *Nomadic Herders* proševtta.

Doarjut Biologalaš mánggabealatvuoda konvenšuvnna (CBD) artihkal 8-J árbevirolaš máhtu implementerema birra, ja movttiidahttit ásahtit Biologalaš mánggabealatvuoda guovddáža Guovdageidnui, Norggas, ovttasráđiid máilmmi boazoálbmogiiguin.

Sávvat buresboahhtima Ottawa Árbevirolaš Máhtu Prinsihpaid, dohkkehuvvon 2014:s, maid Árktalaš Ráđi Bistevaš Miellahtut leat ovdánahtttán ja hábmen.

Mearkkašit ahte vuovde- ja duottarbuollimat váikkuhit garrasit boazoálbmogiidda, ja **ávžžuhit** eiseválddiid vuoruhit boazoguohtuneatnamiid jáddadettiin dakkár buollimiid.

Duođaštit ahte 2017 lea nammaduvvon leat Ekologiija Jahki Ruoššas.

GUOHTUNEATNAMIID JUOHKIN JA HÁGGEN

Konkluderet ahte dilli eatnamiid hággema dáfus ii leat buorránan Boazoálbmogiid 5.Máilmmikongreassa rájes, muhto baicca **mearkkašit vuorjašumiin** ahte deaddu guohtuneatnamiidda ja johtingeainnuide Fennoskándias lea lassanan olmmošdoaimmaid ja infrastruktuurra ja maiddái nohkki industriija geažil, nugo ruvkket ja minerálaressasaid roggan.

Deattuhit ahte guohtuneatnamiid maidda industriála ovdáneapmit váikkuhit ja mat maŋŋá heaittihuvvojit, galget nu guhkás go vejolaš, máhcahuvvot dakkár dillái ahte boazodoallu daid fas sáhtta geavahit guohtumiidda.

Geardduhit Guovdageainnu Julggaštusa ahte guohtunvejolašvuolta ja beassat guohtuneatnamiidda boahá ain leat deháleappot dálkkádatrivdamiid vuolde, ja **deattuhit** ahte ON Ráđđehusgaskasaš Joavku Dálkkádatrivdamiid birra 5.árvoštallanraporta VV II 2014, cuiggoda ahte guohtuneatnamiid suodjalus boahá leat dat deháleamos heivehanstrategiija boazoálbmogiid bealis dálkkádatrivdamiid oktavuodas.

Mearkkašit váilevaš vuogádat logahallat guohtuneatnamiid ja ollislaš hálddašanplánat boazoorohagaide/bálgosiidda/čearuide, erenoamážit Fennoskándias, nappo ahte dieđut duohta dili birra eai soaitte leat dahkkon nu ahte sáhtta dahkat hálddašanmearrásaid, ja **mearkkašit vuorjašumiin** ahte Ruonáeatnamis leat sihkastan eret guovlluid, mat easttadit masttademiid gaskal goddebivddu ja boazodoalu liige eatnamiid.

Dohkkehit *Forest Stewardship Council (FSC) Certification Standard* (Vuovdehálddašanráđi sertifiserennjuolggadusat) dego buoremus geavatlaš iniciatiivan luondduriggodatindustriija bealis mii lea ávkin sihke fitnodagaide ja álgoálbmogiidda, ja ávžžuhit eará industriija čuovvolit dán seamma ovdamearkka.

Sávvat buresboahhtima Sakha (Jakutia) republika geahččaleapmái ovdánahttit etnokultuvrralaš ekspeartaárvoštallama ovdánahttinproševttain mat čađahuvvojit boazodoalloguovlluin, ja **movttiidahttit** eará regiuvnnaid implementeret dán doaimma.

DEARVVAŠVUOHTA KA BURESVEADJIN

Deattuhit dárbbu gávdnat relevánta, dohkálaš ja kultuvrralaš heivehuvvon bálvalusa boazoálbmogiidda, mii maid sistsidoallá rumašlaš, mentála dearvvašvuoda ja dearvvasvuoda dáhádusa.

Dohkkehit ja **doarjut** kultuvrralaš ja gielalaččat heivehuvvon dearvvašvuodabálvalusa mii čuožžilit boazoálbmogiid servodagaid dárbbuid mielde, geavahettiin gáiddusbálvalusaid, ja **dohkkehit** ahte lea dehálaš geahččat viidát boazoálbmogiid dearvvašvuoda ja buresveadjima, mii sistsidoallá sosiála, kultuvrralaš, gielalaš, mentála ja rumašlaš beliid.

Dohkkehit ja **doarjut** boazoálbmogiid árbevirolaš servodagaid vuogádagaid nugo *Sámi Siida* ja **dohkkehit** sin rolla doalaheames ja doarjumis mentála ja rumašlaš dearvvašvuoda ja birgejumi.

Sávvat buresboahhtima *SámiSoster Searvvi* bohtosiid Suomas ordnemis dearvvašvuodabálvalusaid boazoálbmogiidda, ja doarjut joatka dan prošeavttas ja ahte dakkár prošeakta álggahuvvo eará boazodoalloreiovnain.

Sávvat buresboahhtima ođđa láhki nomádabearrašiid birra Sakha (Jakutia) republihas.

Deattuhit dárbbu sierra ásausaide mat dikšot boazoálbmogiid mentála dearvvašvuoda, **sávvat buresboahhtima** ja **doarjut** boazodoalloserviid, álgoálbmotserviid ja ráđđehusaid Norggas, Ruotas ja Suomas dálá bargguid ovddas nannet mentála dearvvašvuoda ja easttadit iešsoardimiid boazovázziid gaskka, nugo RSR/SSR ođđa prošeakta iešsoardimiid birra Ruotas, **movttiidahttit** ásaht ođđa vuogádagaid ja doaimmaid nannen dihte dakkár bargguid sihke doppe gos juo gávdnojit ja eará boazodoalloreiovnain ja –riikkain, ja **sávvat buresboahhtima** vásáhusaide ja bohtosiidda *Eallin/Veaján prošeavttas*, maid *SANKS*, Norggas ja *SámiSoster Searvi* ja *Ohcejoga suohkan* leat čađahan Suomas.

Deattuhit ahte doaimmalaš barggut easttadan dihte iešsoardimiid boazodoallonuoraid gaskka, gáibidit sihke dutkama ja árvoštallamiid ja servodatmekanismmaid nu ahte rahpasit ja roahkkadit sáhtta hupmat dakkár hástalusaid birra, dohkálaš ja buoremus bálvalusa, oahppan olbmuid, geat identifiserejit sin geat leat iešsoardinriskka bealde, nu maid eará konkreta báikkálaš doaimmaid boazodoallonuoraid váste.

Sávvat buresboahhtima WRH dearvvašvuodajoavkku ásaheapmái, ja **ávžžuhit** ahte stáhtat sirkumpolára davvin ja earát dorjot dán joavkku bargguid.

Dohkkehit duodalašvuoda 2016:s dáđvesonahaga jámahusa Jamalnjárggas, Ruoššas, **giitit duhtavaččat** erenoamáš vásáhusaid Jamal-Nenetsa Autonoma Guovllu barggus dustet ja jávkkadit dáđvesonahaga, ja **ávžžuhit** našunála ráđđehusaid ja dieđalaš dutkanásahusaid dievaslaččat oppastit ja geavahit Jamal guovllu vugiid jávkkadit dakkár njoammudávddaid elliide.

Mearkkašit ahte Jamal guovllu boazoálbmogiin lea árbevirolaš máhttu báikkiid birra gos historjjálaččat lea leamaš dáđvesonahat, ja galggašii maidái váldit dán máhtu atnui go gálga ipmirdit ja giedahallat dakkár ášši, ja **deattuhit** dárbbu prográmmaide mat implementerejit dán máhtu.

Leat giitevačča Norgga ráđđehusain go jođánit mearridii njuovvat gottiid lulli-Norggas, main lea oaivevuolši (Chronic Wasting Disease (CWD)), hehtten dihte ahte dávda viidána ja njoammu bohccuide, ja **ávžžuhit** geavahit Davvi_Amerihká bivdiid árbevirolaš máhtu oaivevuolšši birra ovddideames viidáset dán hástalus.

Dohkkehit ahte buot buoremus bargu dustet dakkár njoammudávddaid ihtimis bohccuide boahhteáiggis, lea vuodđuduvvon dan ale ahte báikkálaččat leat ráhkkanan dasa, ovttasbargu ja gulahallan boazoálbmogiiguin, ja maiddái respektta, dohkkeheapmi ja geavaheapmi sin árbevirolaš álgoálbmotmáhtus.

Mearkkašit ahte rádjábearráigeahčču mii guoská elliid dávddaide, eai galggašii hehttet boazoálbmogiid johtalemiid dárbbasmeahttumiid.

TÁIGA BOAZODOALLU

Mearkkašit ahte táiga boazodoallu iešalddis ovddasta mánggabealat boazodoalu, mii maiddái sisttisdoallá boazodoalu táiga, várretáiga ja lesoduoddara boazodoalu.

Deattuhit ahte dálá táiga boazodoallu lea duodalaččat uhkiduvvon ja lea riskka ahte jávká muhtun regiovnain, ja ahte lea ain dárbu bargat ipmárdusain, oažžut stabilitehta ja buoridit táiga boazodoalu váttis dili Mongolias, Kinnas ja nuortalulli Ruoššas.

Deattuhit ahte suddjet ja stabiliseret táiga boazodoalu, ii sáhte leat hástalussan dušše boazoálbmogiidda muhto maiddái stuoraservodahkii, ja **dáhttut** našunála, regionála ja báikkálaš eiseválddiid ja riikkaidgaskasaš servodaga, ON ja riikkaidgaskasaš ásahusaid jierpmálaččat meannudit ášši ja implementeret konkrehta doaimmaid ovttas boazoálbmogiiguin.

Dáhttut našunála stáhtaid, UNEP ja GEF jođánit gávdnat čovdosiid luvvet mearriduvvon ruhtadeami WRH*Nomadic Herders prošehtii*, dego riikkaidgaskasaš iniciatiivan álgoálbmogiid bealis álgoálbmogiidda, ja mas lea erenoamáš fuomášupmi táiga boazoálbmogiidda ja regiovnnaide.

Sávvat buresboahhtima vásáhusaide ja bohtosiidda ovdánahttimis táiga boazodoalu Komi republihas, Khanty-Mansiysk autonoma guovllus, Taimyr ja Evenkia guovlluin ovttas Jamala boazoálbmogiiguin, ja **movttiidahttit** eará regiovnnaid geavahit dáid vásáhusaid ásaht ovdánahttinprográmmaid táiga boazodoalu várás.

Movttiidahttit hábmet prográmmaid nállet táiga bohccuid, dego ovdamearkka dihte Buryatia boazoálbmogiid iniciatiivan, ja **dáhttut** ráđđehusa doarjut táiga boazodoalu nálle- ja áidunprošeavttaid.

RIIKKAIDGASKASAŠ OVTTASBARGU JA DIEHTOJUOHKIN

Deattuhit ahte Máilmmi Boazoálbmogiid Searvi lea bures ásahuvvon sirkumpolára siviilaservodatsearvi ártkalaš álgoálbmogiidda, man eanas ártkalaš álgoálbmogat guovlulaččat ovddastit boazoálbmogiid ja sin árbevirolaš mánggabealat álgoálbmoteallinvugiid, ja **ávžžuhit** ohtii vel ártkalaš stáhtaid ráđđehusaid ja seammás maid Ártkalaš Ráđi bistevaš miellahtuid dohkkehit Máilmmi Boazoálbmogiid Searvvi bistevaš miellahtun Ráđis

Dohkkehit vejolaš ovttasbarggu gaskal máilmmi boazoálbmogiid ja eará pastorála álgoálbmogiid máilmmis, **doarjut** evttohusa lágídit ON meahci- ja pastorálistmma riikkaidgaskasaš jagi 2020:s čuovvolemiin 2016 UNEA-2 mearrádusa ovddidit bistevaš pastorálistmma, **ávžžuhit** beallalaččaid aktiivvalaččat váldit mielde boazodoallopastorálistma ja WRH dán iniciatiivii.

Doarjut barggu ásaht ođđasit ja viiddidit árbevirolaš boazodoalu Davvi-Amerihkás ovttas báikkálaš álgoálbmogiiguin.

Muitit Ruota ja Suoma searvansoahpamuša mildosa Beavdegirjii No 3, mas lea mielde Europa Ekonomalaš Ovttasbargostáhta Norga, **mearkkašit** dárbbu ii dušše dovddastit muhto maiddái konkrehtalaččat doarjut boazoálbmogiid, ja **ávžžuhit** Ruota, Suoma ja Norgga árvoštallat leat go sin geatnegasvuodát čađahuvvon, ja viidáset ahte lea go dárbu fámuiduhttit Artihkal 2 namuhuvvon beavdegirjiiis váldin dihte vuhtii viidáset ovdánahttima sámi rivttiin, mat leat čadnon sin árbevirolaš eallinvugiide.

Mearkkašit giitevaččat EO ođasmahtton *Olggaldas Politihka Álgoálbmogiid birra 2016*, ja ávžžuhit ahte dát politihkka maid gusto sámi boazoálbmogiidda geat leat sihke EO ja EEO siskkáldas álgoálbmogat.

Movttiidahttit ásahtit hárbjehallanprográmma boazodoallonuoraid várás WRH:s ja ICR:s.
